

Таким чином, проведене дослідження підтверджує положення про те, що кожен колір несе в собі певну інформацію і відображає символ. У свою чергу, цей символ реалізується в семантиці фразеологічних одиниць. Більш того, колір має здатність висловлювати не тільки одне певне значення, а цілу гаму сем, заснованих на символі того чи іншого кольору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абазова К. В. Языковая репрезентация цвета: Лингвокультурологический аспект (на материале кабардино-черкесского, английского и русского языков): автореф. дисс. на получение науч. степени канд. филол. наук: – спец. 014.02 / К.В. Абазова – Москва, 2009. – 23 с.
2. Василевич А. П. Этимология цветоименований как зеркало национально-культурного сознания / А. П. Василевич // Наименования цвета в индоевропейских языках: системный и исторический анализ : ученик / А. П. Василевич. – М. : КомКнига, 2007. – С. 9–28.
3. Волошкина И. А. Портрет человека в паремиологии / И.А. Волошкина // Единство системного и функционального анализа языковых единиц. – 2006. – №10. – С. 202-215.
4. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник / К.Т. Баранцев. – 2-ге видання., випр. – К.: Знання, 2005. – 1056 с.
5. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А.В. Кунин – 3-е изд. – Дубна: Феникс, 2005. – 488 с.
6. Кунин А. В. Большой англо-русский фразеологический словарь / А.В. Кунин. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Русский язык, 2005. – 944 с.
7. Лакофф Д. Метафоры, которыми мы живем / Д. Лакофф, М. Джонсон. – М.: Антология, 2004, – 256 с.

Вікторія Коновал,

студентка 4 курсу

факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **В. О. Юносова**, к. філол.н., доцент (БДПУ)

СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ВОКАТИВА В ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Українська мова для граматичного оформлення звертання використовує кличний відмінок із прадавніх часів. Довгий час у мовознавстві питання про статус кличного відмінка було дискусійним. У підручниках з української мови він кваліфікувався як клична форма, проте більшість мовознавців, зокрема І. Білодід, С. Бевзенко, С. Самійленко, І. Вихованець та ін., ввели кличний відмінок до відмінкової парадигми іменників. Основним аргументом послужило те, що клична форма протиставляється формі називного відмінка та має типові відмінкові ознаки і функції. Проте лише в третьому виданні «Українського правопису» (1990 р.) клична форма офіційно набула статусу відмінка.

Мета роботи – дослідити структурні особливості вокатива та

з'ясувати його функції в поетичних творах Лесі Українки.

Методи дослідження: описовий, метод лінгвістичного спостереження.

Форми кличного відмінка використовуються у звертаннях в однині іменників чоловічого і жіночого роду переважно у назвах істот. Від назв неістот кличний відмінок вживається здебільшого в поетичній мові. Це відбиває мова поезії Лесі Українки. Так, у творах поетеси виявлено форми вокатива як від іменників-назв істот (*мама, друг, панна, товаришка, чарівниця, мандрівник, козак, дитина*), так і неістот (*хмари, годинонька, фантазія, мрія, слово, пісня, нічка, край, зброя, світло*). Трапляються також субстантивовані лексеми: *малесенький, милий, любий*. Форми кличного відмінка вживаються в непоширених і поширених звертаннях: *Що ж, браття, мовчите?* [2, с.126]; *Пора у путь! Прощай, рідний краю!* [2, с.89].

Первинною семантико-синтаксичною функцією кличного відмінка є функція адресата – потенційного суб'єкта дії, з якою корелює його первинна формально-синтаксична функція підмета [1, с. 77]. Ці первинні функції вокатив реалізує в реченнях із дієслівними присудками у формі наказового способу: *Мандрівнику, спинись, коли в пустині...; Ходи, мій друже! Шлях певний швидше знайдем вдвох* [2, с. 59]; *Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила...* [2, с. 323]; *Прилинь до мене, чарівнице мила, і запалай зорею надо мною* [2, с. 120]; *Сядь, спочинь, моя дитино...*[2, с. 269].

Базова функція адресата певною мірою нейтралізується в тих випадках, коли вокатив ужито у двоскладному реченні, пор.: *Мамо, іде вже зима* [2, с. 111]; *Хотіла б я вас виховать, слова!..* [2, с. 191].

Кличний відмінок виконує також вторинну функцію ідентифікації. У таких випадках він семантично дублює займенники другої особи і вказує на тотожну їм семантико-синтаксичну роль [1, с. 78]. У таких реченнях вокатив виступає опосередкованим другорядним членом речення: *Ой, що ж тобі, милий, з того за відрода?* [2, с. 272]; *До тебе, Україно, наша бездоляная мати, Струна моя перша озветься* [2, с 45].

Кличний відмінок може виступати у вторинній синтаксичній позиції однослівних односкладних речень. Такі речення називають звертаннями-реченнями, еквівалентами речень [1, с. 78]: *Нічко дивна! Тобі я корюся, геть всі темнії думи сумні!* [2, с. 102]; *Товаришко! Хто зна, чи хутко доведеться провадить знов розмови запальні* [2, с. 127]; *Мій давній друже! Мушу я з тобою розстатися ненадовго...* [2, с. 68].

Форми вокатива в художньому мовленні Лесі Українки виконують не лише комунікативну роль, але й стилістичну. Зокрема, виразну зображальну функцію простежуємо в складі риторичних звертань, особливо в сполученні з епітетами або прикладками: *Південний краю! Як тепер далеко лежиш від мене ти!* [2, с. 99]; *Нічко дивна! Тобі я корюся, геть всі темнії думи сумні!* [2, с.102]; *Дяка щира тобі, ніченько-чарівниченько, що закрила ти мое личенько!* [2, с. 213].

Емоційно-експресивного забарвлення формам вокатива надають уживані поряд підсилювальні частки та вигуки, пор.: *О музо, ти знаєш потужнії чари* [2, с. 99]; *Гей, блискавце, громова сестрице, де ти?* [2, с. 278].

Отже, форми вокатива в українській мові небезпідставно зараховано

до графем категорії відмінка, адже вони виконують виразні семантико-синтаксичні та стилістичні функції, що й підтверджує мова поезії Лесі Українки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : Академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська ; За ред. І. Вихованця. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
2. Українка Леся. Зібрання творів у дванадцяти томах. – Том 1. / Леся Українка. – К. : Наук. думка, 1975. – 449 с.

Котляр Марина,

студентка 4 курсу

Факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **В. А. Ницета**, к.пед.н., доцент (БДПУ)

ТЕКСТОЦЕНТРИЗМ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНЕ ПОНЯТТЯ

Актуальність проблеми. Актуальний стан розвитку української лінгводидактики засвідчує неослабний інтерес фахівців різних рівнів до проблематики тексту, комунікації (змісту й аспектів впливу повідомлення) у контексті компетентнісної спрямованості шкільної українськомовної освіти. Значна кількість дослідників порушують питання обґрунтування текстоцентризму як генеральної орієнтації у формуванні комунікативної компетентності учнів як предметної та ключової.

Мета дослідження – обґрунтування текстоцентризму як лінгводидактичної категорії в умовах практичного запровадження компетентнісного підходу.

Текст – мовний, мовленнєвий і комунікативний об'єкт – посідає особливе місце в дослідженнях багатьох учених (Д. Баранник, М. Бахтін, Ф. Бацевич, О. Біляєв, Н. Болотнова, Л. Булаховський, Т. Винокур, І. Гальперін, Б. Гаспаров, О. Гойхман, Т. Дрідзе, С. Єрмоленко, М. Жинкін, О. Леонтєв, Ю. Лотман, М. Львов, Т. Матвєєва, Л. Мацько, В. Мельничайко, Н. Морозова, Т. Надеїна, Е. Палихата, М. Пентилюк, О. Пешковський, О. Пономарів, В. Різун, І. Синиця, Л. Щерба та ін.) як категорія усного й писемного мовлення, як аспект монологічного й діалогічного способу вираження думки. Проте до сьогодні проблематику тексту відносять до дискусійних питань у галузі філології, лінгвістики, психології, лінгводидактики.

На підставі аналізу лексем “центр” і “орієнтування” визначаємо: 1) терміни “текстоцентричність”, “текстоцентризм” і “текстоорієнтованість” варто вважати контекстуально синонімічними; 2) у центрі навчання мови перебуває (знаходиться й функціює) текст як один із найголовніших її об'єктів; 3) навчальна діяльність в шкільній українськомовній освіті зосереджена на тексті, спрямована на нього як на мету й результат у сенсі творення, використання, дослідження.

Водночас термін “текстоцентричність” (“текстоцентризм”) у лінгводидактиці вживаний у контексті навчання української мови.